

Regionaal Energieloket

Beethovenstraat 184 A

1077 JX Amsterdam

Consultatiereactie Regionaal Energieloket op de conceptregeling lokale isolatieaanpak in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma

Regionaal Energieloket (hierna: REL) werkt als onafhankelijk en professioneel energie- en duurzaamheidsloket voor ruim 100 Nederlandse gemeenten en ~5,6 miljoen Nederlanders. We zijn voor 70+ gemeenten uitvoeringspartner voor de Regeling Reductie Energiegebruik (Woningen) en de recentere regeling voor de aanpak van energiearmoede. Vanuit onze ervaring bij planvorming, aanvragen van middelen én verantwoording richting het Rijk reageren we graag op de conceptregeling die in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma een specifieke uitkering aan gemeenten mogelijk maakt voor het verduurzamen van slechts geïsoleerde woningen.

Algemeen

Het doel van het Nationaal Isolatieprogramma is om 2,5 miljoen woningen te isoleren in de periode tot en met 2030, met de nadruk op de 1,5 miljoen slecht geïsoleerde woningen. Dit is een enorme opgave en het verduurzamingstempo moet flink omhoog om die doelen te kunnen halen. Daarvoor is het cruciaal dat we de stap maken van planvorming naar uitvoering en dat gemeenten hun Transitievisies Warmte (TVW) vertalen in langjarige uitvoeringsprogramma's.

Wij zijn in grote lijnen positief over de conceptregeling: deze geeft gemeenten veel vrijheid om lokale keuzes te maken en heeft relatief eenvoudige subsidievoorwaarden en aanvraagprocedure. De beschikbaarheid van budget tot en met 2030 en de zekerheid dat er ieder jaar voor iedere gemeente geld is, stellen gemeenten bovendien in staat om meerjarig te gaan programmeren. Wij hebben wel een aantal vragen en aandachtspunten ten aanzien van de uitvoering en verantwoordingsverplichtingen van de regeling.

Aandachtspunten ten aanzien van de isolatieaanpak en voorwaarden van de regeling

Het belang van ondersteuning en ontzorging

Gemeenten kunnen 1.460 euro per slecht geïsoleerde woning aanvragen. Ten hoogste 20% van het aangevraagde bedrag mag worden besteed aan ondersteuning en ontzorging. Onze ervaring is dat een proactieve aanpak cruciaal om de doelgroep van deze regeling - woningeigenaren in slecht geïsoleerde woningen i.c.m. energiearmoede - te bereiken en tot een investeringsbeslissing te brengen. Alleen de beschikbaarheid van extra subsidie (70% van het bedrag per woning) bovenop de ISDE is niet voldoende. De reden is dat bewoners niet alleen worden belemmerd door financiële beperkingen, maar ook opzien tegen het uitzoekwerk, keuzes maken en 'gedoe' in de uitvoering. Daarnaast zorgt een collectieve isolatieaanpak gericht op ontzorging en advies ervoor dat met relatief beperkte middelen veel bewoners tegelijk worden bereikt. Denk aan zeer schaalbare manieren van informatievoorziening zoals webinars en de '*smart twin*' tooling van het landelijke digitale platform verbeterjehuis.nl. Proactieve ondersteuning en ontzorging fungeert met andere woorden als een hefboom en is daarmee doelmatiger dan plat subsidiëren.

Rekenvoorbeeld: in 2020 hebben 756 inwoners zich ingeschreven voor een isolatieactie na het versturen van 3.500 brieven (21,6% conversie brief > deelname). Samen hebben zij voor ruim 1 miljoen euro aan isolatiemaatregelen genomen, terwijl de investeringskosten voor de gemeente in

‘advies en ontzorging’ onder de 5.000 euro lagen. Voor dit bedrag hadden ‘maar’ 5 bewoners een extra subsidie kunnen krijgen van 1.000 euro, terwijl de multiplier per beleidseuro via (collectieve) ontzorging ruim 200 is.

Suggestie: geef gemeenten meer financiële ruimte voor ondersteuning en ontzorging door het percentage van 20% los te laten of te verhogen, om ervoor te zorgen dat lokale isolatieaanpakken fungeren als een hefboom, veel bewoners bereiken en tot verduurzaming aanzetten en de specifieke uitkering doelmatig wordt besteed.

Het belang van tijdig starten

Gemeenten hebben vier jaar de tijd om hun isolatieaanpak uit te voeren en de middelen uit de specifieke uitkering te besteden. Een lange uitvoeringsperiode past bij de opgave, maar draagt - mede vanwege de lichte indieningsvereisten - mogelijk het risico in zich dat gemeenten eerst het geld aanvragen, pas daarna de isolatieaanpak uitwerken. De uitvoering laat dan nog enige tijd op zich wachten. Daar komt nog bij dat een uitgewerkte isolatieaanpak vervolgens nog moet worden aanbesteed aan een uitvoeringspartner, hetgeen vaak 3 tot 6 maanden tijd kost.

Suggestie: voeg de verplichting toe dat de uitvoering nog in hetzelfde jaar moet starten. Ook roepen we het rijk op om gemeenten te helpen met een snelle start, door te bezien of aparte, eenvoudigere aanbestedingsregels mogelijk zijn voor verduurzaming.

Het aantal woningen in de isolatieaanpak vs. het aantal woningen in de aanvraag

Aan de specifieke uitkering is de verplichting verbonden dat in 75% van de woningen waarvoor de uitkering is aangevraagd isolatiemaatregelen moeten zijn genomen. Uit de conversieratio's van onze collectieve acties weten we dat het nodig is om een groot aantal huishoudens te benaderen wil je een specifiek aantal huishoudens bereiken. Een rekenvoorbeeld: stel, een gemeente vraagt een uitkering aan voor een aanpak gericht op het isoleren van 100 slecht geïsoleerde woningen. Bij een conversie van bijvoorbeeld 30% moeten er tenminste 250 huishoudens worden aangeschreven om na vier jaar het minimum van 75 woningen te hebben geïsoleerd. De isolatieaanpak moet met andere woorden op een veel groter aantal woningen gericht zijn dan waarvoor de uitkering wordt aangevraagd. Met andere woorden: de gemeente kan aangeven welk aantal huishoudens in een slecht geïsoleerde woning benaderd zullen worden en wat de te verwachte aantallen adressen zullen zijn waar de bewoner 1 of meerdere maatregelen neemt.

Vraag: klopt deze redenering en deelt u deze conclusie?

De definitie van slecht geïsoleerde woning en bepalen of een woning daaraan voldoet

De regeling is gericht op woningen met energielabel D t/m G. Als een woning geen geregistreerd energielabel heeft, kan de gemeente de energetische staat bepalen aan de hand van het aantal niet of slecht geïsoleerde bouwdelen. Dat dienen er tenminste twee zijn. In de regeling wordt niet aangegeven hoe de gemeente dat moet bepalen en of en hoe daar verantwoording over moet worden afgelegd. Dient bijvoorbeeld vooraf met een woningopname te worden vastgesteld of één of meer bouwdelen feitelijk slecht geïsoleerd zijn en maken die woningopnames onderdeel uit van de jaarlijkse verantwoording? En wat zijn eventueel de consequenties voor de specifieke uitkering als blijkt dat de gemeente subsidie heeft besteed aan de isolatie van woningen die achteraf gezien niet aan de definitie in artikel 1 van de regeling voldeed?

Suggestie: verhelder of en hoe de gemeente vooraf feitelijk moet vaststellen of een woning zonder geregistreerd energielabel slecht geïsoleerd is, om onduidelijkheid op dit punt weg te nemen en te

voorkomen dat de specifieke uitkering achteraf moet worden teruggevorderd, omdat de gemeente geld heeft besteed aan woningen die niet aan de definitie voldoen.

Aandachtspunten ten aanzien van de verantwoording

Verantwoording over meerdere jaarschijven

Gemeenten leggen jaarlijks via de Sisa-verantwoording verantwoording af over de voortgang van de isolatieaanpak, met het aantal slecht geïsoleerde woningen waarin isolatiemaatregelen zijn genomen als belangrijkste indicator. Het feit dat gemeenten ieder jaar een specifieke uitkering kunnen aanvragen, betekent naar verwachting dat gemeenten dat ook zullen gaan doen. Naarmate de tijd verstrijkt, zullen gemeenten over meerdere jaarschijven tegelijk verantwoording moeten afleggen. Dat roept de vraag op of gemeenten daarbij inzichtelijk moeten maken welke woningen met middelen uit welke jaarschijf zijn benaderd en verduurzaamd. Als dat het geval is, dan betekent dat naar verwachting dat gemeenten op adresniveau een administratie moeten voeren. Is bij het ontwerpen van de regeling nagedacht over deze parallelle verantwoording over de besteding van middelen uit verschillende jaarschijven?

Suggestie: richt de Sisa-verantwoording zoveel mogelijk op monitoring van de lokale isolatieaanpak als geheel, om bovenmatige administratieve lasten voor gemeenten te voorkomen.

Verantwoording gericht op maximaal leren en bijsturen

De gemeenten waarvoor wij werken, staan in de startblokken om met hun lokale isolatieaanpak aan de slag te gaan. De tijd van experimenteren en piloten is voorbij, nu is het tijd om meters te maken. Binnen en tussen gemeenten kunnen leren wat wel en niet werkt en de isolatieaanpak tijdig kunnen bijsturen, is daarvoor een belangrijke voorwaarde. Dat vraagt grip op de voortgang en actueel inzicht in kernindicatoren als het aantal bewoners dat wordt bereikt, uitstaande offertes, de doorlooptijd van de uitvoering van isolatiemaatregelen, de conversie, bewonerstevredenheid, de redenen waarom bewoners wel of niet meedoen etc.. Dat vraagt een goede monitoringssystematiek die frequent - maandelijks of zelfs realtime - informatie genereert.

Suggestie: faciliteer een dergelijke monitoringssystematiek voor gemeenten, om aanpakken onderling te kunnen vergelijken en gemeenten in staat te stellen tijdig bij te sturen als een isolatieaanpak niet werkt.

Jurgen de Jong en Rik van Berkel, Regionaal Energieloket

E-mail: jurgen.dejong@regionaalenergieloket.nl

Telefoon: 06-14680803